

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування
державної установи
«Київський слідчий ізолятор»
28.05.2024**

м. Київ, 2024

I. Вступ

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 28.05.2024 групою НПМ здійснено відвідування державної установи «Київський слідчий ізолятор» (далі – СІЗО, Київський СІЗО, установа).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Нікулін Віталій Андрійович, представник Уповноваженого з прав людини в місцях несвободи;

Коноплястий Сергій Миколайович, заступник начальника відділу інспектування об'єктів контролю в правоохоронних, судових органах та військових формувань Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Куцопатрій Дмитро Сергійович, головний спеціаліст відділу інспектування об'єктів контролю в правоохоронних, судових органах та військових формувань Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Бузанов Дмитро Вікторович, представник громадської організації.

Установа знаходиться за адресою: місто Київ, вулиця Дегтярівська, 13.

Керівництво установи:

Халавка Володимир Ігорович, начальник державної установи «Київський слідчий ізолятор».

Штатна чисельність персоналу СІЗО складається із 808 посад. Фактична чисельність – 483 посади. Загальний некомплект персоналу по установі – 49 %.

Планове наповнення установи – 2535 осіб.

У день відвідування у СІЗО перебувало 2785 осіб, з них:

чоловіків – 2576;

жінок – 209;

На оперативно-профілактичному обліку в СІЗО перебувало:

70 – осіб схильних до самоушкодження;

8 – осіб схильних до самогубства;

Групою НПМ проведено опитування 578 осіб.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування НПМ було здійснено 12.07.2023.

За результатами попереднього відвідування групою НПМ керівництву установи надано рекомендації щодо:

виключення випадків порушення вимог статті 8 Закону України «Про попереднє ув'язнення» щодо роздільного тримання різних категорій засуджених та ув'язнених;

приведення норм площі на одного засудженого і ув'язненого у відповідність до вимог національних та міжнародних нормативно-правових актів;

отримання ув'язненими та засудженими перед відправленням за межі СІЗО наборів продуктів харчування;

створення належних умов для реалізації права засуджених на приватність та особистий простір;

забезпечення камерних приміщень відповідно до вимог Норм забезпечення меблями, інвентарем і предметами господарчого призначення слідчого ізолятора, затверджених наказом Міністерства юстиції України №1118/5 від 27.07.2012 (далі – Норма забезпечення);

забезпечення постійної роботи припливно-витяжної вентиляції в усіх приміщеннях збірного відділення;

забезпечення належних умов для роботи медичних працівників у збірному відділенні СІЗО;

перегляду організації лазне-прального обслуговування ув'язнених і засуджених та приведення цієї роботи до вимог Положення про організацію лазне-прального обслуговування осіб, які тримаються в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах затвердженого Наказ Міністерства юстиції України № 849/5 від 08.06.2012 (далі – ЛПО);

забезпечення засуджених та ув'язнених індивідуальними засобами гігієни;

виключення випадків залучення ув'язнених без оплати їх праці до робіт, пов'язаних зі створенням належних санітарно-побутових умов і впорядкування місць попереднього ув'язнення більше, ніж дві години протягом дня;

вжиття заходів щодо неможливості встановлювати засудженими та ув'язненими зв'язок з особами, які перебувають в інших камерах.

Рекомендації щодо виявлених недоліків виконані частково.

Протягом останніх років адміністрація СІЗО вживала певних організаційно-практичних заходів направлених на забезпечення безпеки ув'язнених (засуджених), створення відповідних умов їх тримання та належного комунально-побутового забезпечення.

Зокрема, проводились ремонтні роботи камерних приміщень, житлових секцій відділення соціально-психологічної служби, де відбуваються покарання засуджені, залишені в установі для робіт з господарського обслуговування, учбового класу в приміщенні корпусу для тримання неповнолітніх, лазне-пральних приміщень установи. Також, на внутрішніх постах та в багатьох камерних приміщеннях встановлено камери відеоспостереження.

В установі реалізується два експериментальні проекти: щодо платної послуги з надання поліпшених побутових умов та харчування особам, узятим під варту, в слідчих ізоляторах Державної кримінально-виконавчої служби України

та щодо надання платної послуги з доступу до Інтернету та телефонного зв'язку за допомогою засобів IP-телефонії.

II. Факти, виявлені під час відвідування

Порушення права на захист від катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження та покарання (стаття 5 Загальна декларація прав людини, стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 28 Конституції України).

1. Частиною 2 статті 7 Закону України «Про попереднє ув'язнення» визначено, що основними вимогами режиму в місцях попереднього ув'язнення є роздільне тримання різних категорій засуджених та осіб, взятих під варту, передбачених статтею 8 зазначеного Закону.

Однак, незважаючи на рекомендації надані за результатом попереднього відвідування, вищевказані вимоги керівництвом установи дотримуються не в повній мірі, що може призвести до конфліктів серед утримуваних осіб, спричинення ними самоушкоджень та вчинення злочинів під час їх утримання в СІЗО.

Так, під час конфіденційного спілкування із особами, які утримуються в СІЗО та вивченням камерних карток ув'язнених встановлено, що в камері № 177 особи, які раніше відбували покарання в місцях позбавлення волі утримуються разом із особами, які не перебували в місцях позбавлення волі.

Крім того, у період 05.12.2023 по 08.02.2024 в зазначеній камері також утримувався ув'язнений І., який є співробітником Державної кримінально-виконавчої служби України та мав утримуватись окремо від вищезазначених осіб.

2. Абзацом 2 статті 11 Закону України «Про попереднє ув'язнення» встановлено, що норма площі в камері для однієї взятої під варту особи не може бути менше 2,5 м².

У пункті 10 Мінімальних стандартних правил поводження з в'язнями вказано, що всі приміщення, якими користуються утримуванні, особливо спальні, повинні відповідати мінімальній площі.

В той же час, у день відвідування в СІЗО перебувало на 250 утримуваних осіб більше ніж передбачено плановою наповненістю, що призвело до переповнення більшості камерних приміщень установи.

Зокрема, у камерному приміщенні № 118 утримувалось 16 осіб, при тому, що загальна площа цього камерного приміщення складала 19.1 м² та згідно Акту вимірювання житлової площі від 25.10.2022, дане камерне приміщення розраховане на одночасне утримання 7 осіб. Фактична площа для однієї взятої під варту особи, на день відвідування, становила 1,19 м² на одного ув'язненого.

Разом з цим, в зазначеному камерному приміщенні обладнано лише 10 ліжко-місць, у зв'язку з чим ув'язнені вимушені спати по черзі або на підлозі.

Аналогічні факти зафіксовано також в камерних приміщеннях №№ 8, 9, 10, 11, 13, 31, 32, 33, 34, 41, 330, 331 та багатьох інших (фото 1, 2).

У пункті 13 сьомої загальної доповіді [СРТ/Inf (97) 10] Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню (далі – Комітет) зазначено, що проблема із переповненими камерами призводить до негігієнічних умов, постійної відсутності приватності, перезавантаження медичних служб та інфраструктури установи і тому потребує виправлення.

Крім того, під час свого візиту з 16 по 27 жовтня 2023 року до України (Доповідь для Уряду України від 27.03.2024) Комітет нагадував, що навіть під час збройних конфліктів повинні бути гарантовані основні права затриманих осіб.

Тому Комітет закликає українську владу вжити необхідних заходів для поліпшення матеріальних умов тримання під вартою у відвіданих пенітенціарних установах і, зокрема, забезпечити, щоб: рівень наповненості камер зменшився (з тим, щоб на одного ув'язненого в багатомісних камерах припадало щонайменше 4 м² житлової площі); всі приміщення для тримання ув'язнених перебували в належному стані і відповідали санітарним нормам; а камери мали достатній доступ до природного світла і вентиляції.

Невжиття заходів щодо виконання рекомендацій Комітету та незабезпечення в установі належної житлової площі на одного ув'язненого, навіть за національним законодавством (не менше 2,5 м²), буде призводити до чергових заяв проти України до Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ).

ЄСПЛ у своїх рішеннях дійшов висновку про те, що серйозний брак простору у в'язничних камерах вважається дуже впливовим чинником та може становити порушення статті 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) як сам по собі, так і в сукупності з іншими недоліками.

Разом з цим, ЄСПЛ постійно засвідчує порушення статті 3 Конвенції у зв'язку з неналежними умовами тримання під вартою в Київському СІЗО та признає виплати значних сум коштів в якості моральної компенсації (справа «Тітарчук проти України» (заява № 61073/21 та № 8903/22, рішення від 16.11.2023), (справа «Авраїмов проти України» (заява № 71818/17) рішення від 25.03.2021) та інші).

Лише протягом 2023-2024 років ЄСПЛ постановив 17 рішень про порушення статті 3 Конвенції у зв'язку з неналежними умовами тримання під вартою у Київському СІЗО.

3. Ув'язненим та засудженим не забезпечуються в повному обсязі матеріально-побутові умови у камерних приміщеннях, що відповідають правилам санітарії та гігієни відповідно до вимог статті 11 Закону України «Про попереднє ув'язнення» та розділу IX глави 3 пункту 2 Правил внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 14.06.2019 № 1769/5 (далі – ПВР СІЗО).

Так, у більшості камерних приміщень корпусного відділення № 1 та № 2 брудно, наявний неприємний запах, стіни камерних приміщень вкриті пліснявою, значна захаращеність сумками та особистими речами, підлога та санвузли брудні, сантехнічне обладнання зношене та потребує заміни, не працює вентиляція (фото 3, 4, 5).

У більшості камерних приміщень збірного відділення, наявний неприємний запах, дим від паління цигарок, брак повітря у зв'язку з непрацюючою припливно-витяжною вентиляцією.

В окремих камерних приміщеннях ув'язнені скаржились на наявність гризунів (щурів), які пошкоджують особисті речі та продукти харчування (фото 6, 7).

Біля корпусного відділення № 6 розміщений смітник для побутових та харчових відходів, який призвів до появи неприємного запаху (смороду) навіть у камерних приміщеннях, в яких утримуються ув'язнені, у тому числі жінки із дітьми (фото 8, 9).

Слід зауважити, що неналежні умови тримання матерів з дітьми в Київському СІЗО вже ставали предметом розгляду скаргу ЄСПЛ, та, як результат, визнання стверджувального порушення статті 3 Конвенції (справа "Нещерет проти України" (заява № 41395/19, рішення від 22.06.2023).

4. У порушення вимог пункту 8.13.5 Норм забезпечення меблями, інвентарем і предметами господарчого призначення слідчого ізолятора, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 27.07.2012 № 1118/5 (далі – Норми забезпечення СІЗО), камерні приміщення не забезпечені бачками з питною водою, у зв'язку з цим ув'язнені та засуджені змушені вживати воду з централізованого водогону.

5. Частина прогулянкових двориків, розташованих на даху корпусного відділення № 5, знаходиться в неналежному технічному і санітарному стані. Так, у порушення пункту 3 глави 2 розділу III ПВР СІЗО, козирки для захисту від атмосферних опадів перекривають увесь периметр дворика, перешкоджають потраплянню до нього природного освітлення та свіжого повітря, що призводить до системних відмов ув'язнених і засуджених від прогулянок (фото 10, 11). Крім того, більшість козирків для захисту від атмосферних опадів пошкоджені та потребують заміни (фото 12).

6. У порушення вимог пункту 10 глави 2 розділу II ПВР СІЗО, фіксація часу поміщення ув'язнених та засуджених до приміщень збірного відділення і час їх переведення до камер належно не ведеться. Зокрема, у книгу чергувань по збірному відділенню, передбачену додатком 6 ПВР СІЗО, інформація про час поміщення/переведення осіб зазначається формально та неправдиво з розрахунку фіксації часу перебування не більше 2 годин. Однак, під час відвідування в камерних приміщеннях збірного відділення перебували особи, інформація про яких була внесена до зазначеної книги без фіксації часу поміщення, а також особи, які згідно записів у книзі вибули із збірного відділення.

Крім того, в ході конфіденційних бесід із ув'язненими та засудженими, вони скаржились на довготривале перебування в окремих випадках в камерах збірного відділення, інколи до 3-5 годин поспіль.

Порушення права на повагу до приватного та сімейного життя (стаття 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 32 Конституції України).

7. Відповідно до частини 1 статті 8 Конвенції кожен має право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції.

Однак, під час відвідування у деяких камерних приміщеннях та збірному відділенні СІЗО виявлено порушення права на повагу до приватного життя.

Так, у порушення вимог правила 19.3 Європейських пенітенціарних правил (Рекомендація № R (2006)2 Комітету Міністрів держав-учасниць) (далі – ЄПП), у приміщеннях санвузлів збірного відділення відсутні двері, санвузли більшості камерних приміщень не містять перегородок, які дозволяють усамітнитись, у зв'язку з чим засуджені та ув'язнені завішують прохід до санвузлів простирадлами.

У порушення вимог правила 18.1 ЄПП та пункту 1 глави 2 розділу II ПВР СІЗО, ліжка у більшості камерних приміщеннях розташовані впритул одне до одного, що не забезпечує засудженим та ув'язненим особистого простору (фото 13).

8. Крім того, встановлено порушення права на повагу до свого приватного життя під час здійснення відеонагляду за ув'язненими. Так, у порушення пункту 9 розділу V Порядку використання технічних засобів нагляду і контролю у виправних та виховних колоніях Державної кримінально-виконавчої служби України, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 26.06.2018 № 2025/5, яким передбачено, що нагляд та контроль за допомогою відеокамер здійснюється персоналом слідчого ізолятора однієї статі з особами, взятими під варту, та засудженими. У Київському СІЗО нагляд за ув'язненими чоловіками в секторі, де розміщені камери з поліпшеними побутовими умовами й інших секторах, здійснюють працівники установи жіночої статі.

Порушення права на приватне життя, гарантованого статтею 8 Конвенції, у зв'язку з постійним спостереженням тюремних охоронців, в тому числі охоронців жіночої статі, вже знайшло своє відображення в рішеннях ЄСПЛ (справа «Горлов та інші проти Росії» (заяви № 27057/06).

9. Також встановлено порушення права на доступ до кореспонденції. Зокрема, під час відвідування камерних приміщень до групи НІМ звернувся ув'язнений з проханням допомогти надіслати звернення до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, оскільки на його прохання працівники СІЗО не реагували. З метою виконання вимог пункту 6 глави 3 розділу VII ПВР СІЗО, якими визначено, що кореспонденція, яку ув'язнені та засуджені адресують Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений), перегляду не підлягає і надсилається протягом доби з

часу її подання, працівникам СІЗО, які супроводжували групу НПМ, запропоновано надати ув'язненому конверт. Однак, працівники СІЗО конверт ув'язненому не надали та взагалі не змогли пояснити процедуру надсилання кореспонденції Уповноваженому в СІЗО, оскільки не володіли в повній мірі вимогами нормативно-правових актів.

Конверт для надсилання звернення Уповноваженому був наданий лише після звернення групи НПМ до начальника СІЗО.

Порушення права на життя (стаття 27 Конституції України, стаття 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 3 Загальної декларації прав людини).

10. В установі порушуються вимоги Правил пожежної безпеки в Україні, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417.

Зокрема, розетки та подовжувачі, якими користуються засуджені та ув'язнені, перебувають у незадовільному стані, електродроти оголені, з'єднання жил проводів здійснено без ізоляції, що може призвести до ураження ув'язнених електричним струмом та становить загрозу для життя та здоров'я утримуваних осіб та персоналу установи (фото 14, 15, 16).

11. Всупереч вимогам частини 4 статті 32 Кодексу цивільного захисту України, в Установі відсутнє укриття для захисту в особливий період.

Ув'язнені та засуджені, які утримуються в установі разом із персоналом піддаються щоденному реальному ризику для життя та здоров'я, залишаючись незахищеними, відповідно, у камерах та на робочих місцях під час повітряної тривоги, обумовленої актами військової агресії РФ проти України.

Порушення права на охорону здоров'я та медичну допомогу (стаття 49 Конституції України).

12. Під час відвідування ув'язнені та засуджені скаржилися на бездіяльність як працівників СІЗО, так і медичних працівників, ігнорування виказаних ними скарг на здоров'я з боку медичних працівників, неможливість протягом тривалого часу потрапити на прийом до медичної частини установи, оскільки ігнорується прохання щодо виводу з боку працівників СІЗО, особливо, що стосується виводу до стоматолога.

13. Крім того, незважаючи на те, що Перелік продуктів харчування, предметів першої необхідності, інших речей та предметів, які ув'язнені і засуджені можуть отримувати в посилках (передачах) та бандеролях та зберігати при собі, визначений додатком 2 ПВР СІЗО, передбачає отримання лікарських засобів в посилках, від ув'язнених та засуджених надходили численні скарги про неможливість отримати медичні препарати в посилках. Працівники СІЗО повертають посилки з лікарськими засобами відправнику.

З інформації, отриманої від працівників СІЗО, вищезазначені факти дійсно мають місце, оскільки медичні працівники відмовляються приймати участь у

видачі посилок оскільки не підпорядковуються начальнику СІЗО, а персонал установи не має відповідної практики/кваліфікації для перевірки отриманих лікарських засобів.

Зазначене свідчить про неналежну взаємодію медичних працівників Київської міської медичної частини філії ДУ «Центр охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України» в м. Києві та Київській області та працівниками Київського СІЗО, що не забезпечує надання вчасної та якісної медичної допомоги утримуваним особам.

Інші порушення.

14. Порушення права на інформацію (статті 34, 57 Конституції України, статті 3 та 5 Закону України «Про інформацію»).

В ході відвідування встановлено, що в порушення вимог пункту 1 глави 4 розділу I ПВР СІЗО в окремих випадках персонал СІЗО належно не ознайомив ув'язнених з правилами внутрішнього розпорядку СІЗО, оскільки вони ними не володіють.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

Державній установі «Київський слідчий ізолятор»:

1. Виключити випадки порушення вимог статті 8 Закону України «Про попереднє ув'язнення» щодо роздільного тримання різних категорій засуджених та ув'язнених;

2. Забезпечити приведення норм площі на одного ув'язненого у відповідність до вимог національних та міжнародних нормативно-правових актів;

3. Забезпечити в повному обсязі матеріально-побутові умови у камерних приміщеннях, збірному відділенні установи, які відповідають правилам санітарії та гігієни;

4. Терміново вжити заходів щодо перенесення смітника для побутових та харчових відходів від корпусних відділень, де утримуються ув'язнені та засуджені;

5. Забезпечити камерні приміщення інвентарем і предметами відповідно до Норм забезпечення СІЗО;

6. Привести прогулянкові дворики, розташовані на даху корпусного відділення № 5, у належний стан, відповідно до вимог нормативно-правових актів;

7. Забезпечити належне ведення книги чергувань по збірному відділенню та фіксацію часу перебування в ньому ув'язнених та засуджених;

8. Вжити додаткових заходів щодо створення належних умов для реалізації права засуджених на приватність та особистий простір;

9. Нагляд та контроль за допомогою відеокамер здійснювати персоналом установи однієї статі з особами, взятими під варту, та засудженими;

10. Забезпечити листування ув'язнених і засуджених відповідно до вимог нормативно-правових актів. Додатково ознайомити персонал СІЗО з порядком надсилання звернень до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

11. Забезпечити дотримання Правил пожежної безпеки в Україні, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417;

12. Вжити заходів щодо можливості отримання ув'язненими та засудженими лікарських засобів в посилках;

13. Налагодити належну взаємодію медичних працівників Київської міської медичної частини філії ДУ «Центр охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України» в м. Києві та Київській області та персоналом установи, з метою надання вчасної та якісної медичної допомоги утримуваним особам;

14. Додатково ознайомити ув'язнених з правилами внутрішнього розпорядку СІЗО та забезпечити наявність тексту Правил поведінки ув'язнених і засуджених у слідчих ізоляторах, в усіх камерних приміщеннях, бібліотеці та інших приміщеннях, де перебувають ув'язнені та засуджені;

15. Забезпечити роботу припливно-витяжної вентиляції в усіх приміщеннях збірного відділення для постійного доступу свіжого повітря.

До звіту додаються фотознімки на 4 арк.

Керівник групи НПМ

**Заступник начальника відділу
інспектування об'єктів контролю в
правоохоронних, судових органах та
військових формувань
Департаменту з питань реалізації
національного превентивного
механізму**

Сергій КОНОПЛЯСТИЙ

Додатки до звіту

фото 1

фото 2

фото 3

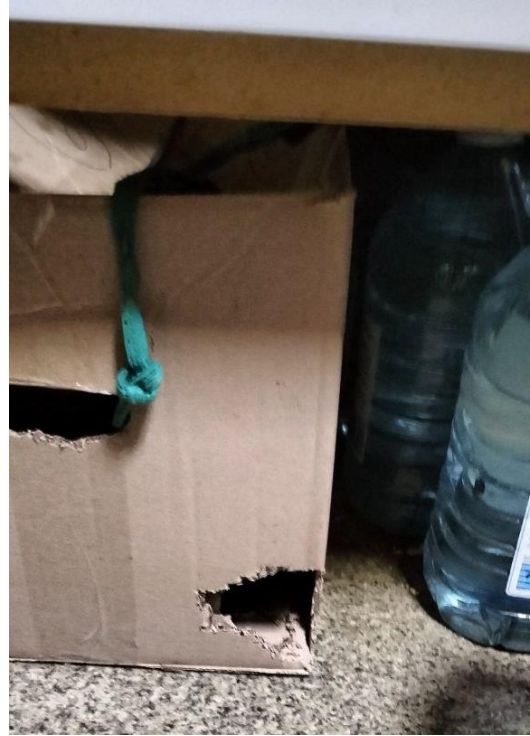
фото 4

φωτο 5

φωτο 6

φωτο 7

φωτο 8

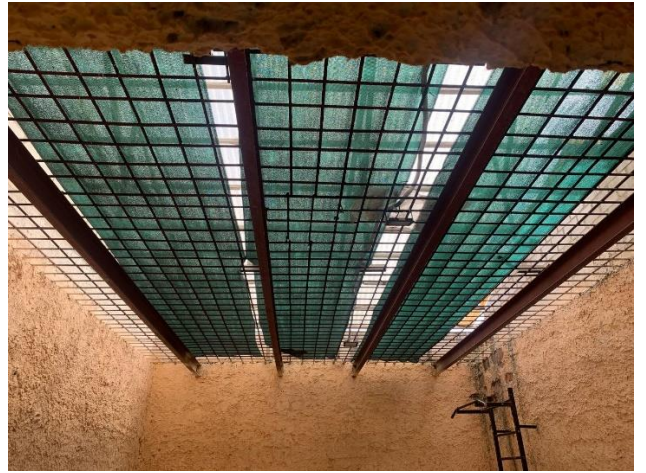

φωτο 9

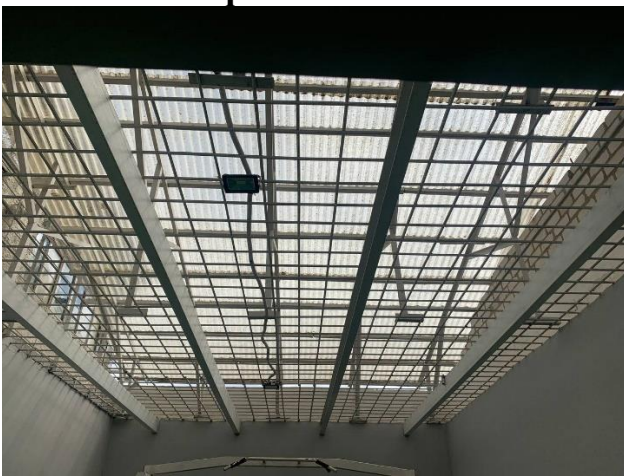
φωτο 10

φωτο 11

φωτο 12

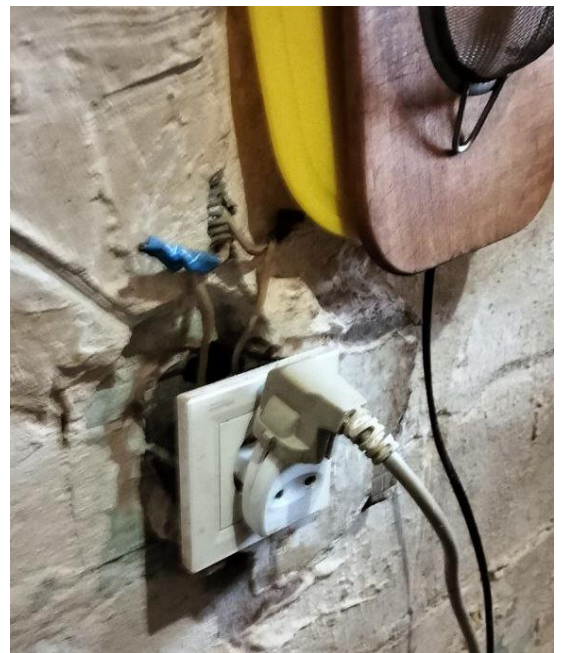
φωτο 13

φωτο 14

φωτο 15

φωτο 16

